



Landsforeningen af Menighedsråd

Sabro, den 6. februar 2012
Vor ref.: 15.12 FVN/EHU

Ministeriet for Ligestilling og Kirke
Frederiksholms Kanal 21
Postboks 2123
1015 København K

Høring om betænkning 1527

Landsforeningen kan overordnet tilslutte sig rapporten, det gælder både de forslag, som alle udvalgets medlemmer går ind for, og de forslag, som et flertal, rummende Landsforeningens repræsentanter i udvalget, støtter, dvs. forslagene om at man på budgetsamrådet med kvalificeret flertal kan bemyndige provstiuudvalget til at koordinere kirkelige aktiviteter og til at indstille til stiftsråd/biskop og til Kirkeministeriet, at kirker tages helt eller delvis ud af brug.

I høringsperioden havde Landsforeningen arrangeret 11 debatmøder om betænkningen, og vi havde udsendt en række spørgsmål til menighedsrådene og distriktsforeningerne. Ud fra debatten på disse møder (der var velbesøgte og med livlig diskussion) og ud fra de modtagne svar på spørgsmålene samt en række høringssvar fra menighedsråd, provstiuudvalg, distriktsforeninger og stiftsråd kan vi konkludere, at der er generel opbakning til forslagene i betænkningen. Det gælder også forslagene om at bemyndige provstiuudvalget til at koordinere kirkelige aktiviteter og til at indstille, at kirker kan tages ud af brug.

Derudover ønsker vi at knytte en række bemærkninger til betænkningen:

- 1) Det er ikke klarlagt, hvorledes provstens aflastning skal finansieres, om det skal ske lokalt eller centralt. Der er i dag stor forskel mellem stifterne på dette punkt.
- 2) Vi finder lige som udvalget, at det skal være muligt at lade provstiuudvalget bestå af op til 8 læge medlemmer, men anser det ikke for nødvendigt at gøre det pligtigt at forhøje minimumsantallet fra 4 til 6. Vi foreslår altså, at provstiuudvalget kan bestå af 4-8 læge medlemmer.
- 3) Det er væsentligt, at der i alle forslagene omhandlende provstiuudvalget forudsættes en dialog mellem niveauerne, fx mellem menighedsråd og provstiuudvalg i de vanskelige beslutningsprocesser om lukning af en sognekirke.
- 4) Debatten om budgetsamrådet har vist, at den nuværende praksis for mødernes forberedelse og afholdelse varierer betydeligt fra provsti til provsti. Med tanke på at budgetsamrådet ikke kun skal omhandle budgetter, men også være et forum for drøftelse af målsætninger for det kirkelige liv mv. forudsættes det, at samrådet formaliseres, så det lever op til de forventninger, man med rette kan have til et sådant møde, herunder udsendt forberedelsesmateriale mv. Et nyt navn til forummet anbefales, da betegnelsen budgetsamråd vil være misvisende med de nye opgaver.
- 5) En enkelt fejl har indsneget sig på side 133: valg til provstiuudvalg finder ikke sted før 1. april, men foreslås udskudt til efter sommerferien.

Den generelle tilslutning fra menighedsrådene og distriktsforeningerne betyder selvfølgelig ikke, at der slet ikke var kritiske røster på møderne eller blandt de høringsvar, vi har modtaget, men de er i absolut mindretal. I det følgende præsenterer vi en række mindretalssynspunkter, som er blevet fremført, men som altså ikke tegner billedet, og som ikke støttes af Landsforeningens bestyrelse.

Provstens tilknytning til præstearbejde er blevet nævnt som vigtig, mens tilhørsforholdet til et bestemt sogn er mindre vigtig. Det er af nogen gjort gældende, at kaldsretten svækkes med de foreslåede modeller for provstevalg. Møderne viser imidlertid, at det er et meget lille mindretal, der er optaget af dette spørgsmål. Enkelte støttede Preben Juul Sørensens synspunkt om, at kun model 2 og 3 burde anvendes. Det blev også foreslået, at provstevalget skulle være mere demokratisk, således at biskop og minister ikke kunne overtrumfe menighedsråds og provstiudvalgs indstilling.

Enkelte provstiudvalgsmedlemmer foreslog, at valg til provstiudvalget blev rykket, så det lå 2 år efter menighedsrådsvalget. Det mente man ville føre til bedre kandidater til provstiudvalget.

Enkelte menighedsråd har udtrykt skepsis mod koordinering af kirkelige aktiviteter, som man frygter, vil føre til kirkelig ensretning, men en del af de samme menighedsråd finder f.eks. provstiudvalgets kompetence til indstilling om lukning af kirker nødvendig. Enkelte har ytret modstand mod kompetencen til at lukke kirker.

Enkelte støttede forslaget om, at provstiudvalget skulle have initiativret og indstillingsret til biskoppen (nr. 2 på side 104). Der var også deltagere i møderne, som støttede forslaget om, at provstiudvalget ved lov skulle tillægges kompetence til at lukke kirker, dvs. de gik længere end nogen i udvalget.

Afslutningsvis vil bestyrelsen for Landsforeningen gerne gøre det helt klart, at vores stillingtagen bygger på den grundopfattelse, at ledelsen på alle niveauer i folkekirken bør ske i et samvirke mellem valgte læge medlemmer og embedsmandslinjen. Hvor man ikke selv i menighedsrådet er i stand til at træffe den tunge beslutning, det altid vil være at tage en sognekirke ud af brug, bør der derfor være mulighed for at overlade initiativet til provstiudvalget, og ikke til biskoppen.

Vi vil også gøre opmærksom på, at det er resurseforbruget, både menneskelige og økonomiske, der nødvendiggør såvel koordinering af kirkelige aktiviteter som lukning af kirker. Da provstiet er den økonomiske grundenhed i folkekirken, er det naturligt at kunne give provstiudvalget mulighed for at træffe beslutninger, der har betydelige økonomiske konsekvenser.

Med venlig hilsen


Inge Lise Pedersen


Ole Wind

Danmarks Provsteforening

Provst Paw Kingo Andersen
Ubberudvej 12
5491 Blommenslyst

Tlf. 65 96 80 83 - Mobil 30 68 83 91

E-post: paka@km.dk

Den 30. januar 2012

Til: Kirkeministeriet
Emne: Høringssvar vedr. betænkning 1527 om provstestillingen og provstiets funktion
Ref.:

Danmarks Provsteforening skal indledningsvis udtrykke tilfredshed med, at der i betænkning 1527 er givet en særdeles grundig beskrivelse af provstestillingen og de kompetencer, som er tillagt stillingen i samvirke med biskopper og de folkevalgte repræsentanter.

Danmarks Provsteforening har i januar 2012 afholdt i alt tre debatmøder for foreningens medlemmer. Samlet set har ca. 2/3 af landets provster deltaget i disse debatmøder.

På baggrund af drøftelser på debatmøderne og internt i Provsteforeningens bestyrelse, skal Danmarks Provsteforening afgive følgende bemærkninger til de overvejelser og forslag, som betænkning 1527 indeholder:

Provsteforeningen kan tilslutte sig forslagene til ændret ansættelsesprocedure (3.3.9).
Provsteforeningen finder anledning til at fremhæve model 1 og 3 som den ansættelsesform, der bedst og mest rimeligt tilgodeser ikke bare provstestillingen men især betjeningen af det pastorat, hvor provsten har sin præstetjeneste. For Provsteforeningen er det således afgørende vigtigt, at der også i pastorater med en provst kan ydes en tilfredsstillende gejstlig betjening af menigheden.
Såfremt model 2 (3.3.11) tages i anvendelse, er det en afgørende betingelse for Provsteforeningens tilslutning, at der opereres med pastorater frem for sogne, således at der er mulighed for at danne større pastorater med en bredere gejstlig betjening end provsten.

Provsteforeningen tilslutter sig forslagene vedr. placering af provstestillingen (3.3.13).

Provsteforeningen tilslutter sig forslaget om at udvide provstiudvalgets sammensætning (3.3.14), således at der af og blandt provstiets præster vælges et medlem med tale- og stemmeret.
Provsteforeningen skal dog foreslå, at det præciseres, at kun provstiets fastansatte præster (tj.m. såvel som OA) har stemmeret og er valgbare. Vi finder det ikke hensigtsmæssigt, at præstevikarer har stemmeret og er valgbare.
Provsteforeningen skal desuden foreslå, at der vælges en suppleant for præsten.

Provsteforeningen tilslutter sig alle arbejdsgruppens overvejelser og forslag om tilsyn og ledelse (5.5 og 5.5.1)
Vi skal dog anbefale, at det foreslåede eksempel på en stillingsbeskrivelse tilføjes faktaoplysninger om aflastning for provsten såvel mht. gejstlig aflastning som sekretærhjælp og anden administrativ aflastning.

Provsteforeningen tilslutter sig overvejelser og forslag om medhjælp og aflastning (7.5 og underafsnit samt 7.6 og underafsnit). Det skal særskilt hertil bemærkes, at de omtalte debatmøder har vist et behov for en nytænkning af provstesynet som en del af det moderne tilsyn.

Provsteforeningen tilslutter sig arbejdsgruppens anbefalinger om provstiets funktion og opgaver:

Til 9.1 tilslutter vi os forslagene som beskrevet og anbefalet af en enig arbejdsgruppe.

Til 9.2 tilslutter vi os forslaget om, at der også skal finde en drøftelse sted af de overordnede målsætninger for det kirkelige liv. Ligeledes tilslutter vi os forslaget om en lovændring, som gør det muligt for provstiudvalget efter beslutning på budgetsamrådet med kvalificeret flertal at foretage en koordinering af det kirkelige liv, som er bindende for alle sogne i provstiet.

Til 9.3 tilslutter vi os forslaget om en lovændring så provstiudvalget på budgetsamråd kan tillægges kompetence til at indstille, at en kirke tages ud af brug. Ligeledes tilslutter vi os forslaget om en lovændring, så provstiudvalget skal høres, før biskoppen træffer beslutning om ændring af pastoratsstrukturen.

Til 9.4 tilslutter vi os forslaget om en lovændring, som gør det muligt at øge rammerne for antallet af læge medlemmer. Under hensyn til de provstier, som består af relativt få sogne samt under hensyn til, at der har vist sig en udbredt skepsis over for at øge antallet, vil vi dog foreslå, at der ændres på forslaget, så der fastsættes mulighed for et lavere antal medlemmer, f.eks. 4-8.

Provsteforeningen tilslutter sig desuden forslaget om at forskyde tidspunktet for valg til provstiudvalg.

Med venlig hilsen



Paw Kingo Andersen
formand

Ministeriet for Ligestilling og Kirke
Frederiksholms Kanal 21
Postboks 2123
1015 København K

DERES REF.:

5100.17

VOR REF.:

DATO:
26-01-2012

Præsteforeningens høringssvar vedrørende Kirkeministeriets Betænkning 1527 om provstestillingen og provstiets funktion

Hermed fremsendes Præsteforeningens kommentarer til Kirkeministeriets Betænkning 1527.

Forslag om ændring af rekruttering af og ansættelse af provster.

Betænkningen rummer forslag om, at provstestillingen fremover skal opslås eksternt. Præsteforeningen tilslutter sig forslaget, som kan give flere interesserede mulighed for at søge en ledig provstestilling. Denne tilslutning er imidlertid ikke udtryk for, at Præsteforeningen ikke anser de nuværende provster for fuldt ud kvalificerede til deres embede.

Foreningen tilslutter sig ligeledes, at der forud for opslag af en ledig provstestilling udarbejdes en stillingsbeskrivelse for den konkrete stilling.

Betænkningens forslag om tre modeller for ansættelsesprocedure vil efter Præsteforeningens vurdering kunne befordre mere attraktive provstestillinger, idet der ved valg mellem de foreslåede modeller tages højde for, at provsten levnes den fornødne tid til at udføre både præste- og provstearbejdet. De foreslåede modeller vil tillige befordre en bedre forventningsafstemning i relation til den kommende provsts samarbejdsparter. Præsteforeningen finder, at der i forslagene er en god balance i menighedsråds, provstiudvalgs og biskops indflydelse på, hvilken ansøger der skal indstilles til ministeren til kongelig udnævnelse afhængig af vurderingen af provstestillingens indhold. Samtidig er det vigtigt for foreningen, at det fortsat er biskoppen, der har den endelige afgørelse vedrørende placering af provstestillingen og indstilling af en ansøger til udnævnelse. Sammen med en anerkendelse af, at provsten skal have stillet nødvendig medhjælp til rådighed for udførelsen af provstearbejdet, kan forslagene om ændring af lov om ansættelse i stillinger i folkekirken m.v. og de øvrige tiltag efter foreningens vurdering øge rekrutteringen til provstestillingerne.

Såfremt den foreslåede ændring af rekrutteringsprocessen vedtages, kan den nuværende retræteordning for provster ikke opretholdes. Der vil imidlertid også fremover være provster, der har behov for en retræteordning, hvorfor foreningen skal anbefale, at der fremover bliver fokus på ansættelseslovens § 13 a. Efter denne bestemmelse kan det i pastorater med tre eller flere præstestillinger efter aftale mellem pastoratets menighedsråd og biskoppen forudsættes, at den, der ansættes, kan henføres til nærmere angivne grupper, eksempelvis provster der har beklædt deres embede uafbrudt i mindst 10 år. Ligeledes må opmærksomheden være rettet mod § 3 i bekendtgørelsen om menighedsråds medvirken ved ansættelse i præstestillinger m.v., hvorefter ansættelse i en præstestilling under nærmere betingelser kan ske, uden at stillingen opslås.

Forslag om udvidelse af provstiudvalgets sammensætning.

Igennem de seneste år er provstiudvalget tildelt en større rolle i forbindelse med koordinering og prioritering af provstiets ressourcer, ligesom provstiudvalget på flere områder er blevet omdrejningspunkt for samarbejde sognene imellem. Hermed har provstiudvalget fået større indflydelse på prioriteringen af det kirkelige liv i sognene og dermed også på de arbejdsbetingelser, som gør sig gældende for både læge menighedsrådsmedlemmer og præster i provstiets sogne.

En enig arbejdsgruppe anbefaler, at den gejstlige repræsentation i provstiudvalget suppleres med en præst valgt af og blandt provstiets fastansatte præster, således at det gejstlige element på provstiniveau bliver mere entydigt repræsenteret i provstiudvalget, end det hidtil har været alene med provstens medlemskab af provstiudvalget. Dermed tydeliggøres tillige den forpligtelse på de økonomiske beslutninger, ressourcer og prioriteringer, som præsterne allerede har på menighedsrådsplan, også på provstiplan. Endelig kan det tilføjes, at præsterne via en plads i provstiudvalget kan være med til at give provsten legitimitet fra provstiets præster i forbindelse med provstiudvalgets udtaleret ved besættelse af provstestillingen.

Provstiets funktion og opgaver.

En enig arbejdsgruppe står bag forslag om mulige tiltag vedrørende provstiets økonomiske kompetence.

Således anbefaler også Præsteforeningen en lovændring, hvorefter beslutning om at indføre besluttende budgetsamråd fremover kan træffes på ethvert budgetsamråd med kvalificeret flertal, med virkning indtil der på et senere budgetsamråd ikke længere er et kvalificeret flertal herfor.

Ligeledes anbefaler Præsteforeningen en lovændring, hvorefter beslutning om at give provstiudvalget kompetence til personalenormering kan træffes på ethvert budgetsamråd, med virkning indtil der på et senere budgetsamråd ikke længere er kvalificeret flertal herfor.

Mulige tiltag vedrørende kirkelige aktiviteter.

Et flertal i arbejdsgruppen foreslår en lovændring, hvorefter provstiudvalget får pligt til at sørge for, at der på budgetsamrådet drøftes overordnede målsætninger for det kirkelige liv i provstiet. Præsteforeningen tilslutter sig dette forslag, som kan underbygge sammenhængskraften i provstiet og være til gensidig inspiration for sognene.

Et flertal i arbejdsgruppen foreslår ydermere en lovændring, hvorefter provstiudvalget tillægges initiativret og indstillingsret vedrørende samarbejde om det kirkelige liv på tværs af sognene med provstiet som ramme. Præsteforeningen støtter dette forslag under den forudsætning, at menighedsråd, der stemmer imod samarbejdet, ikke er forpligtet til at indgå i dette.

Betænkningen rummer tillige forslag om, at provstiudvalget efter beslutning på et budgetsamråd med kvalificeret flertal kan foretage en koordinering af løsningen af kirkelige opgaver med bindende virkning for alle sogne i provstiet, også de der eventuelt stemmer imod.

Dette forslag kan Præsteforeningen ikke støtte, idet det efter foreningens vurdering flytter på forståelsen af sognet som grundenheden i den danske folkekirke. En koordinering af løsningen af kirkelige opgaver på tværs af sognene er gennem de senere år øget markant ad frivillighedens vej på baggrund af velargumenteret debat og sammenfald af interesser i løsning af opgaver på tværs af sogne.

Det er Præsteforeningens vurdering, at denne udvikling vil fortsætte på frivillig basis, og foreningen kan derfor ikke anbefale forslaget. Det bemærkes, at en af biskopperne i arbejdsgruppen er enig med foreningen heri.

Præsteforeningen er enig med de 2 biskopper i arbejdsgruppen i, at en mere dybtgående drøftelse af blandt andet de teologiske aspekter af at flytte kompetence vedrørende det kirkelige liv fra menighedsrådene i sognene til provstiudvalg og budgetsamråd er nødvendig.

Mulige tiltag vedrørende struktur.

Betænkningen rummer forslag om, at provstiudvalget efter beslutning på budgetsamråd med kvalificeret flertal tillægges ret til efter høring af menighedsrådet at indstille til stiftsråd, biskop og kirkeminister, at en kirke tages ud af brug, således at provstiudvalgets beslutning er bindende for menighedsrådene.

Dette forslag kan ikke anbefales af Præsteforeningen.

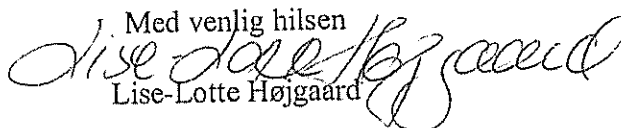
Forslaget giver et flertal af menighedsråd mulighed for at gå sammen om at nedlægge svage og mindre bæredygtige sogne for at skaffe flere midler til fællesskabet. Det kan være nyttigt ud fra et rationaliserings- og effektiviseringshensyn, men det ændrer afgørende på det enkelte sogns ret til og mulighed for at være menighed. Præsteforeningen finder, at initiativretten til at tage en kirke ud af brug bør underlægges et armslængdeprincip, således at initiativretten ikke ligger hos det flertal af menighedsråd, som vil have umiddelbar økonomisk fordel af beslutningen. Initiativretten til at indstille, at en kirke tages ud af brug placeres mere hensigtsmæssigt efter en nærmere høringsproces hos biskoppen, som er øverste tilsynsmyndighed, og som tillige har bemyndigelsen til at fordele stiftets præstestillinger og ændre pastoratsstrukturen i stiftet.

Præsteforeningen vil anbefale, at der i stedet for arbejdsgruppens forslag, arbejdes videre med etablering af bæredygtige storpastorater eller fællessogne, hvor det, der er styrken i den folkekirkelige struktur i form af kirkens lokale forankring og det personlige møde mellem præst og menighed, kan fastholdes.

Arbejdsgruppens samlede anbefaling er, at der på baggrund af de afgivne høringssvar tages stilling til, i hvilket omfang og i givet fald hvordan der skal arbejdes videre med spørgsmålene om en eventuel styrkelse af provstiudvalgets og budgetsamrådets funktioner og opgaver i forhold til økonomi, kirkelige aktiviteter og struktur samt provstiudvalgets sammensætning.

Præsteforeningen finder, at det eventuelle videre arbejde med at ændre på kompetenceniveauerne i folkekirken nødvendigvis må afvente den af ministeren for ligestilling og kirke varslede igangsættelse af arbejdet med udfærdigelse af en styrelseslov for folkekirken i henhold til regeringsgrundlaget. Præsteforeningen finder ikke, at substantielle ændringer i kompetencefordelingen i folkekirken bør gennemføres umiddelbart forud for den forventede brede folkelige debat om en styrelseslov for folkekirken. De videre drøftelser om behovet for og konsekvenserne af kompetenceændringer foreslås derfor taget op efter vedtagelse af en styrelseslov.

Med venlig hilsen


Lise-Lotte Højgaard

Til

Ministeriet for Ligestilling og Kirke

Organistforeningens

hørings svar til betænkning 1527

Provstestillingen og provstiets funktion

De fleste af betænkningens emner har ingen betydning for organister i Folkekirken, men der er dog to områder, som kan have en direkte eller indirekte virkning for denne forenings medlemmer. Det drejer sig om

- 1) Provstiets rolle i det stadigt mere udbredte samarbejde på tværs af sognene.
- 2) Den stadigt stigende brug af konsulenter – ikke mindst på provstiplan.

Vi vil i det følgende knytte nogle kommentarer til disse to forhold ud fra følgende overordnede synspunkter:

Organistforeningen har i mange år

- plæderet for en professionalisering af arbejdsgiversiden i Folkekirken.
- arbejdet for større og mere attraktive stillinger på et område domineret af deltidsstillinger.
- med bekymring set hvordan den juridisk/administrative struktur inden for Folkekirken, på trods af gentagne tiltag for det modsatte, bliver stadig mere uigennemskuelig og uhåndterlig.

Der er et utal af niveauer og aktører: ministerium, stift, provsti (provst/provstiudvalg) og sognet – herunder menighedsråd, kontaktperson, præster og øvrige kirkefunktionærer. Sidstnævnte er selvfølgelig vores udgangspunkt og synsvinkel. Dertil kommer Landsforeningen af Menighedsråd, der ikke helt kan finde ud af, om de er med på banen, eller står på sidelinien. Og endelig et hastigt voksende antal konsulenter på forskellige niveauer.

1) Samarbejde

Betænkningens afsnit om provstiets mulighed for at varetage hele provstiets personalenormering samt i større eller mindre grad at koordinere sognenes aktiviteter, placerer provstiet centralt i tidens herskende trend om samarbejde på tværs af sognene. Langt de fleste af denne forenings medlemmer er faktisk meget glade for deres job i Folkekirken, der ofte indebærer en stor frihed og planlægning af eget arbejde. De er meget loyale medarbejdere, og denne loyalitet dækker ikke mindst "min" kirke. Vi mener, meget vil være vundet, hvis fremtidigt samarbejde planlægges i respekt for bl.a. disse forhold. Det vil også være afgørende for fremtidig rekruttering til faget.

Organistforeningen ser principielt gerne, at der - af hensyn til gennemskuelighed i forvaltningen - for alle beslutninger er det videst mulige sammenfald mellem den administrative beslutningstager og den økonomisk bevilgende myndighed.

Vi anser det derfor for u hensigtsmæssigt, hvis kompetencerne til stillingsnormering, stillingsberegning, arbejdsbeskrivelse, arbejdstilrettelæggelse, ansættelse, afsked, lønforhandling, løntillægsforhandling m.m. ikke er samlet ét sted.

2) Konsulenter

Vi mener, at det selvfølgelig er positivt, når en provst i diverse sager støtter sig til eksperter, der har en viden og erfaring, han måske ikke selv har. Men hvis rådgiverens viden er mangelfuld og erfaringen måske slet ikke er tilstede, kan sådanne personer gøre mere skade end gavn. Det har vi desværre set eksempler på.

Vi vil derfor foreslå, at der stilles visse minimumskrav til provstikonsulenters viden og erfaring indenfor personaleledelse, personalejura, Folkekirkens struktur, kirkelig administrationspraksis, kirkens skik og brug m.m.

pfv
Anders Thorup
formand for
Organistforeningen



Worsaaesgade 10, st. 7100 Vejle
Tlf. 75 84 11 19
Fax 75 84 11 68
E-mail: dk@kordegn.dk
www.kordegn.dk

31. januar 2012
Til Kirkeministeriet

Vedr. Høringsbrev, betænkning 1527, Provstestillingen og provstiets funktion.

Danmarks Kordegneforening har følgende bemærkninger til betænkning 1527:

1. Det er positivt, at beslutningen om at indføre besluttende budgetsamråd kan træffes på ethvert budgetsamråd.
2. Vi er forbeholdne overfor at overgive for meget initiativ til provstiudvalget vedr. personalenormering og kirkeligt samarbejde og struktur. Vi mener, at hvert sogns særlige kendetegn bevares bedst ved at beholde mest mulig kompetence i menighedsrådet, som bør være en økonomisk ansvarlig enhed.
3. Vi er positive overfor, at provstens administrative opgaver kan uddelegeres, også til kordegne – herunder det såkaldte DNK-syn, men finder det vigtigt at understrege, at ansvaret herfor stadig ligger hos provsten. Det bør være provstens afgørelse, om der skal finde påtale sted overfor fejl og mangler.

Torben Palm
formand

Ministeriet for Ligestilling og Kirke
Frederiksholms Kanal 21
1015 København K

30. januar 2012

Høringsvar vedr. betænkning 1527, provstestillingen og provstiets funktion

Bestyrelsen i Dansk Organist og Kantor Samfund har drøftet den fremsendte betænkning 1527 om provstestillingen og provstiets funktion, og foreningen ønsker på den baggrund at fremføre følgende bemærkninger, idet vi tager udgangspunkt i betænkningens sammenfatning, kapitel 2.

Vedr. kapitel 2.1, rekruttering af provster og ansættelsesprocedure

DOKS tilslutter sig at der skabes et bedre og bredere rekrutteringsgrundlag til provstestillingerne idet vi forudsætter et behov for bedre kompetencer hos provsterne. Vi ønsker dog ikke at tilkendegive til fordel for en af de tre fremførte modeller.

Vedr. kapitel 2.3 samt 7.5.1.

DOKS finder anledning til at bemærke, at når det i kap. 7.5.1. anføres, at provstens medvirken vil styrke provstesynets mulighed for at vurdere orglets tilstand, så beror det efter foreningens opfattelse på en misforståelse. En sådan faglig kompetence til at vurdere orglets tilstand, findes blandt folkekirkens ansatte alene hos organisten.

Vedr. kapitel 2.2, 2.4 samt 2.5:

DOKS har ingen bemærkninger til de fremførte synspunkter.

Vedr. kapitel 2.6.1:

Forslaget om at budgetsamrådet hvert år med kvalificeret flertal kan beslutte at personalenormeringen skal besluttes af provstiudvalget, kan efter DOKS's opfattelse give anledning til betænkeligheder. Træffes en sådan beslutning med snævert flertal, er der risiko for at beslutningen omgøres efterfølgende år og måske igen året efter. Sådanne svingdørsbeslutninger vil skabe yderst vanskelige vilkår for kirkerne og deres medarbejdere. Der er derfor gode grunde til, at budgetsamrådets beslutning kan træffes én og kun én gang i en valgperiode.

Vedr. kapitel 2.6.2:

Efter DOKS's opfattelse mangler man i overvejelserne i betænkningens kapitel 2.6.2 at forholde sig til en væsentlig problemstilling. Den nuværende medarbejderrepræsentantordning er forankret i det lokale menighedsråd, og har til formål at sikre, at medarbejdernes synspunkter kan fremføres overfor menighedsrådet, samt at medarbejderrepræsentanten kan medvirke til at øge informationsniveauet fra menighedsrådet til de ansatte. Såfremt provstiudvalget gives øget indflydelse på de kirkelige aktiviteter, uanset om denne indflydelse har rådgivende eller bestemmende karakter, øges behovet for at også kirkefunktionærerne sikres adgang til at blive hørt og til at blive informeret om beslutninger og drøftelser på provstiniveau.

For DOKS er det indlysende, at en af de væsentlige kirkelige aktiviteter, som medvirker til synliggørelse af folkekirken, er de, der udspringer fra de kirkemusikalske medarbejdere. Børnekor, voksenkor, babysalmesang, kirkemusikalske koncertaktiviteter, musikgudstjenester o.m.a. er områder, der udspringer fra kirkernes organister, og som i høj grad også i fremtidens folkekirke vil forblive som indsatsområder. DOKS har derfor den holdning, at der i en sådan medarbejderrepræsentation må sikres selvstændig medarbejderrepræsentation fra det kirkemusikalske område.

Efter DOKS's opfattelse øges kravet til formaliseret medarbejderrepræsentation, jo mere formaliseret og bestemmende provstiudvalgets indflydelse gøres.

Før betænkning 1527's afsnit om provstiudvalgets indflydelse på kirkelige aktiviteter kan realiseres, er det efter DOKS's opfattelse absolut nødvendigt at man forholder sig til spørgsmålet om medarbejderrepræsentation. DOKS appellerer til, at disse overvejelser gennemføres før eventuelle ændringer, så medarbejderne fra starten har den fornemmelse af medinddragelse og medindflydelse, som er så afgørende for en folkekirke under forandring.

Under forudsætning af, at de fornødne beslutninger om medarbejderrepræsentation foretages, er DOKS enig i, at der kan være behov for at drøftelser om målsætninger for det kirkelige liv i højere grad kan foretages på provstiniveau. Det er DOKS's opfattelse, at der i folkekirkenes aktuelle situation er behov for at mulighederne for bedre ressourceanvendelse afsøges, og at dette blandt andet kan ske ved en koordinering af aktiviteter på tværs af sognegrænser. På den anden side er det DOKS's opfattelse, at egentlig beslutningskompetence på provstiniveau, til at agere imod det enkelte menighedsråds ønske, reelt vil fjerne menighedsrådets mulighed for at bestemme kirkens betjening. Dette vil radikalt ændre fundamentet for det folkekirkelige eksistensgrundlag og fjerne incitamentet til at søge valg til menighedsrådet.

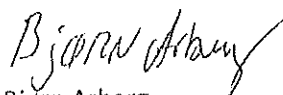
Idet vi fastholder behovet for mere formaliseret medarbejderrepræsentation, herunder fagspecifik repræsentation fra organister, kan vi støtte model 1, 2 eller 3 i kapitel 2.6.2.

Vedr. kapitel 2.6.3:

Det er DOKS's opfattelse at provstiudvalget hverken skal gives indflydelse eller beslutningskompetence vedr. kirkelukninger. DOKS finder at ændringer i kirkelig struktur enten må komme nedenfra som et resultat af overvejelse og beslutning i menighedsrådet, eller fra et så overordnet politisk niveau at overblikket sikres.

DOKS finder ikke, at provstiudvalget naturligt bør tiltænkes en rolle på dette område. En sådan rolle vil efter DOKS's opfattelse kunne medføre at andre lokale interesser usagligt får indflydelse på provstiudvalgets beslutninger. DOKS forudser, at de menighedsråd der er repræsenteret i provstiudvalget, i kampen for egen kirkes overlevelse i for høj grad vil lade egeninteresse påvirke den vurdering man fremfører i provstiudvalget. DOKS er ikke blind for, at det visse steder har vist sig vanskeligt at få menighedsråd til at gå ind i overvejelser om samarbejder, fusioner eller lukning. Men skal der laves strukturændringer gennemført uden tilsagn fra lokale menighedsråd, så er det efter DOKS's opfattelse nødvendigt at det overordnede politiske niveau påtager sig det fornødne ansvar herfor.

Med venlig hilsen



Bjørn Arberg
Sekretariatsleder

Foreningen af Provstisekretærer

Formand Martina Andreassen

MAN@km.dk

Til Kirkeministeriet

Sendt pr. mail

12.01.2012

Høringssvar vedr. betænkning nr. 1527 om Provstestillingen og provstiets funktion

Bestyrelsen i Foreningen af Provstisekretærer har drøftet ovennævnte betænkning ved bestyrelsesmødet 10.01.2012 og har følgende kommentarer:

Vi bakker op om forslaget om, at provstestillingen skal knyttes til et bestemt præsteembede. Samtidig tilslutter vi os det i betænkningen på side 33 (afsnit 3.3.2) nævnte synspunkt, at det er vigtigt, at **provstikontoret er placeret et centralt sted i provstiet.**

Som det fremgår af betænkningens kapitel 7, er provstisekretæren en vigtig samarbejdspartner for både provst og provstiudvalg, idet provstisekretæren bistår med meget af det administrative arbejde, bl.a. i forbindelse med budgetprocessen, bogføring, journalisering, møder osv.

Provstisekretæren er tit den eneste ansatte i provstiet, og derfor er det vigtigt, at vedkommende har gode muligheder for at sparre med andre kirkelige ansatte, præster og især provsten. Derfor vil vi anbefale, at provstikontoret ikke bare placeres et centralt sted i provstiet, men **gerne i forbindelse med en sognegård eller lignende.** En anden mulighed er at indrette **fælles provstikontor for to provster og to provstisekretærer**, som det f.eks. er tilfældet i Odense og i Salling-Skive provstier.

Samtidig er det vigtigt for provstisekretærerne at opleve et arbejdsfællesskab med provsterne. Derfor vil vi gerne opfordre til, at provsterne udfører den del af deres arbejde, der vedrører **provsteembedet, på provstikontoret** og "kun" den præstelige del hjemme i præsteboligen. De provstisekretærer, der allerede nu oplever denne form for sparringsmulighed med provsten, udtrykker stor tilfredshed med ordningen.

Med venlig hilsen

på bestyrelsens vegne

Martina Andreassen, formand

Høringssvar vedr. Betænkning 1527 Provstestillingen og provstiets funktion (Kirkeministeriet oktober 2011)

Selskab for Kirkeret fremsender hermed nedenstående høringssvar. Det skal bemærkes, at medlem af bestyrelsen biskop Peter Fischer-Møller ikke er med til at tegne svaret, idet han var medlem af arbejdsgruppen bag betænkningen.

Vedrørende rekruttering af provster (kap. 3). Der er gode argumenter for at besætte provstestillinger efter eksternt opslag. Det er ligeledes velbegrunderet, at både menighedsråd, stiftsråd og provstiudvalg på forskellig måde inddrages ved behandlingen af ansøgere. Sidstnævnte dog under den forudsætning, at provstiudvalget får et præstemedlem.

Vedrørende den embedsteologiske belysning af provsteembedet (kap. 4). Der foretages her en forening af det gejstlige tilsyn og de forvaltnings- og ledelsesmæssige opgaver, som ikke forekommer overbevisende. En central formulering i denne forbindelse lyder: "Provsten er i såvel de delegerede tilsynsopgaver som de forvaltnings- og ledelsesopgaver, der er tillagt embedet, "ordets tjener" i enhver form for embedsudøvelse". (S. 44). Sammenholdt med den foregående side synes ræsonnementet at være følgende: Da der *teologisk* betragtet i en luthersk kirke kun findes ét embede, ordets embede, må samtlige de opgaver, der er tillagt provstestillingen, være funktioner af "ordets embede". Det forekommer ikke at være nogen overbevisende slutning. For det første er der i sognepræste-, provste- og bispestillingen stadig elementer af den statslige embedsmands opgaver, uden at disse kan kaldes funktioner af "ordets embede". Det er jo (har hidtil været) karakteristisk for den måde, hvorpå folkekirken er integreret i samfundet, at den løser opgaver, der ligger ud over forkyndelsesopgaven. For det andet kan forvaltningen af den verdslige ramme om forkyndelsen (økonomi, bygninger, organisation) i en luthersk kirke ikke siges at være normativt bestemt funktion af forkyndelsen. – Den manglende sondring mellem det gejstlige tilsyn og de forvaltningsmæssige opgaver kommer også til udtryk i det uklart definerede begreb "teologisk ledelse" (s. 46f). I øvrigt er betænkningens behandling af provstens funktion (kap. 5 og 6) jo netop struktureret efter en klar sondring mellem det gejstlige tilsyn og den verdslige forvaltning.

Vedr. provstiets funktion og opgaver (kap. 9) fremsættes ganske vidtgående forslag til styrkelse (ikke 'styrelse' jf. s. 28) af provstiets opgaver i forhold til de enkelte menighedsråd, fx med hensyn til kirkelige aktiviteter og sognekirkers brug. Sådanne forslag synes at stride mod opretholdelse af decentral kirkelig ledelse og lokalt selvstyre.

ultimo januar 2012.

Til kirkeministeriet.

Grundtvigsk Forum ønsker i et høringssvar at knytte følgende kommentarer til Betænkning 1527: Provstestillingen og provstiets funktion.

1. Vedrørende rekruttering af provster:

- Behovet for at sikre et større og bredere rekrutteringsgrundlag i forbindelse med besættelsen af ledige provstestillinger er evident, og vi er i det store og hele indforstået med at det gøres som beskrevet:
 - gennem ændring af afgående provsters retrætemuligheder (jvf.3.3.4);
 - ved at provstestillingen for fremtiden knyttes fast til en bestående sognepræstestilling i provstiet;
 - hvilket indebærer, at stillingen kan opslås eksternt, og interesserede uden for provstiet får mulighed for at søge;
 - det er en yderligere gevinst, at der herved på forhånd er skabt klarhed om de ydre rammer for stillingen: behovet for administrativ assistance såvel som omfanget af pastoral aflastning;
 - arbejdsgruppens anbefaling af, at stillingen som provst i et ikke ubetydeligt omfang også indebærer arbejde som præst er vigtig af to grunde: provsten bevarer kontakt og føling med det daglige arbejde som præst i alle dets facetter; men anbefalingen rummer en væsentlig embedsteologisk pointe, som det er vigtigt at holde sig efterrettelig: i en evangelisk luthersk kirke er der grundliggende kun ét embede, der kan uddifferentieres på forskellig måde, men de er alle båret af teologi.
- Vi støtter forslaget om, at der i forbindelse med stillingsopslag udfærdiges et detaljeret stillingsbeskrivelse med afsæt i lokale forhold.
- Ligesom vi i høj grad kan bifalde at provstestillingens administrative og ledelsesmæssige kompetencer beskrives indgående og detaljeret i en "Provstehåndbog".
- I betragtning af store de administrative og ikke mindst ledelsesmæssige udfordringer, provsteembedet er kommet til at rumme (f.eks. teambuilding og ledelse af innovationsprocesser), er det vigtigt, at der gives tilbud og skabes rammer for efteruddannelse, så de fornødne kompetencer kan udvikles. Til gengæld mener vi ikke, der bør stilles formelle krav om f.eks. særlig lederuddannelse som forudsætning for at kunne søge en provstestilling.

2. Vedrørende ansættelsesproceduren:

- Vi støtter forslaget om at provstiudvalget sikres medindflydelse i forbindelse med provstevalget og finder det tillige velbegundet (jvf. 3.3.6), at præsterne får en fast repræsentant i provstiudvalget med fuld tale- og stemmeret. Vi ser det også som en mulighed for, at der

blandt præster skabes større interesse, forståelse og engagement i forhold til de fælles opgaver og udfordringer, provstiet danner ramme om.

- Endelig finder vi, at forholdet mellem menighedsrådenes indstillingsret/kaldsret og provstiudvalgets og biskoppens indflydelse på provste/præstevalget er passende afbalanceret i de tre foreslåede modeller (3.3.10).

3. Vedrørende provstiets funktion og opgaver:

- Vi finder det afgørende, at provstiets funktion og opgaver konsekvent tænkes "nedefra" med afsæt i hvad sognene enkeltvis og i fællesskab kan have behov for og glæde af i bestræbelserne for at udforme et tidssvarende kirkeliv i den situation, kirken befinder sig i nu og hvor udfordringerne er både nye og mangfoldige: økonomisk afmatning, kirken på markedet, affolkningen af landområderne, skolelukninger etc.
- Struktur
 - Provstiudvalget skal som foreslået (9.3) tillægges initiativret og -pligt til rettidig omhu vedrørende sogne- og pastoratstrukturen i provstiet.
 - I et debatoplæg fra Grundtvigsk Forum: "Hvor folket er skal kirken være" fra oktober 2011 (vedføjet dette høringssvar som bilag) har vi beskrevet, hvordan provstiudvalget løbende må tage initiativer til drøftelse af, hvordan de enkelte sogne kan styrkes, og til overvejelser af, om tiden evt. er inde til, at sogne slår sig sammen og danner større, bæredygtige fællessogne eller fællespastorater. Samtalen og den løbende proces er helt afgørende for, at beslutninger om strukturændringer er solidt lokalt forankret.
 - Vi bifalder en lovændring, så provstiudvalget efter beslutning på budgetsamarrådet med kvalificeret flertal tillægges ret til efter høring af menighedsrådet at indstille til stiftsråd, biskop og kirkeminister, at en kirke skal tages ud af brug. Vi finder det afgørende at understrege vigtigheden af, at det pågældende sogn høres ved et menighedsmøde, og at der i det hele taget indbygges betryggende retssikkerhedsklausuler.
 - Vi finder det også på sin plads med en lovændring, som indebærer at provstiudvalget skal høres før biskoppen træffer beslutning om ændringer af pastoratstrukturen og omlægning af præstestillinger.
 - Vi tilslutter os en anbefaling af, at antallet af læge medlemmer i provstiudvalget forhøjes til 8.
- Kirkelige aktiviteter
 - Menighedsrådene i de enkelte sogne skal i henhold til menighedsrådsloven formulere målsætninger for det kirkelige liv.
 - Vi finder det naturligt, at provstiudvalget forpligtes til – på baggrund af disse lokalt formulerede målsætninger – at tage initiativ til mere overordnede drøftelser af målsætninger for det kirkelige liv i provstiet, så de lokale målsætninger kommer i spil med hinanden og evt. danner basis for samarbejde sognene imellem.
 - Koordinering af opgaver med bindende virkning: Vi anerkender problematikken med administrativ overbebyrdning af sogne og problemet med at enkelte

sogne kan "spænde ben" for ellers fornuftige løsninger. Men vi finder, at forslaget om koordinering af opgaver med bindende virkning (9.2.2) rummer nogle farer for sognenes selvstændige bestemmelsesret vedrørende tilrettelæggelsen af det lokale kirkeliv og derfor kalder på yderligere belysning og drøftelse før det iværksættes. Vi peger som nævnt på etablering af bæredygtige fællessogne som en farbar vej til at minimere problemerne.

Med venlig hilsen

Torsten Johannesen,
formand for Grundtvigsk Forum

Helge Baden Nielsen,
næstformand for Grundtvigsk Forum,
formand for Grundtvigsk Forums
kirkepolitiske udvalg

Bilag: "Hvor folket er, må kirken være". Et debatoplæg fra Grundtvigsk Forum, oktober 2011.

Grundtvigsk Forum
Kirkeligt Samfund
Farvergade 27
1463 København K
Vartov
Telefon 3373 2800
Fax 3373 2806
vartov@vartov.dk
www.vartov.dk
Bank: 4180 3119 080 339
CVR. 56 85 24 17

Hvor folket er, må kirken være

Et debatoplæg fra Grundtvigsk Forum, oktober 2011

Den lokale forankring og det personlige møde er folkekirkens styrke. Folkekirken lever af relationer, hvor især den personlige kontakt med præsten spiller en stor rolle. Derfor er det vigtigt, at folkekirken i fremtiden er organiseret på en sådan måde, at kirken faktisk er, hvor mennesker mødes.

Grundtvigsk Forum vil gerne berede vejen for en samtale i folkekirken frem for ideologiske forskansninger. Vores udgangspunkt er Grundtvigs tanker om en nødvendig vekselvirkning mellem kirke og folk og følgelig en overbevisning om, at hvis kirken skal være, hvor folk er, må den tage de omfattende kulturelle og folkelige forandringer og forskydninger alvorligt, der finder sted omkring os i disse år.

Scenarier

Vi nærmer os udfordringerne på forskellige måder og forskellige steder fra.

Et eller andet sted i landet, til *menighedsrådsmødet* onsdag aften, går drøftelsen måske på, hvordan vi fastholder sognets børn til undervisning i præstegården og konfirmation i sognekirken, nu hvor den lokale skole er lukket. Så er der kvartalsrapporten, der skal gennemgås, arbejdsbeskrivelsen til den nye organist skal på plads. For ikke at tale om den fortsatte diskussion om, hvordan vi får folk til det nye menighedsråd.

Der er nok at tage fat på. Nogle menighedsråd kan og vil helst klare det selv. Andre synes det vokser dem over hovedet og vil hellere end gerne have hjælp udefra. Det være sig fra provstiet, stiftet eller Landsforeningen af Menighedsråd.

Provstiuvalget er på deres månedlige møde mest optagede af – i lyset af den stadigt mere anstrengte økonomi – at prioritere ressourcerne bedre og i den proces anskue provstiet som et samlet hele. Her er et område, der skal navigeres og manøvreres i, under stadig hensynstagen til, hvad der er menighedsrådenes og provstiuvalgets ansvarsområder.

Præsten, for sin part, sidder måske og tænker på, om han/hun i al den her struktursnak får lov at opretholde nærheden til sin menighed? Kan jeg regne med, at det er den stilling, jeg søgte, som jeg får lov at blive i? Får jeg brugt mine teologiske kompetencer? Skal jeg også virke i en menighed, der ikke har ønsket mig som præst?

Et andet sted. På de *kirkepolitiske konferencer*, i diskussionen efter foredragene og i samtalen under kaffepausen, er dagsordenen og horisonten igen en helt anden. Her tales der åbent og ubesværet om en fremtid, hvor folkekirkelig selvbestemmelse og fælles folkekirkelige visioner er gældende virkelighed.

Der tales om folkekirken på nye måder: om folkekirken selv, en folkekirkelig forfatning og om, hvad folkekirken kan og skal og må. Alt sammen fordi nye folkelige udfordringer presser sig på. Traditionstabet er en realitet. Folk bor og arbejder andre steder end før. Økonomien er anstrengt. Kravene om mere effektiv kommunikation øges. Nye forvaltningsmæssige idealer stiller krav om forandring og nytænkning.

Med andre ord, når det kommer til det med de fallende dåbstal, kirkelukningerne, den dårlige økonomi og nødvendigheden af forbedret kommunikation, så må vi som kirke kunne tale, tage initiativ og agere sammen, lyder det.

Konference overfor menighedsråd. Fremtids spekulationer og overordnede sammenhænge overfor højst konkrete, lokale eller personlige udfordringer. Perspektiverne er forskellige, men lige nødvendige og relevante at inddrage, når det kommer til, hvordan folkekirken bedst løser sin opgave.

I. Sådan ligger landet

Folkelige og kirkelige forskydninger

I de grundtvigske sammenhænge har der traditionelt været stor fokus på sognet og sognemenigheden helt tilbage fra Morten Pontoppidan. Sognet har traditionelt sikret, at ethvert folkekirkemedlem naturligt hørte til et sted uanset kirkeligt aktivitetsniveau, og at det folkelige fællesskab kunne indgå i vekselvirkning med det kirkelige.

At det naturlige fællesskab mellem mennesker rent faktisk havde med sognegrænsen at gøre fulgte mange steder af de institutioner som netop sognerådene i sin tid etablerede eller havde ansvaret for. Typisk skolen og de aktiviteter og faciliteter, der fulgte (f.eks. idrætsforeningen og aftenskolen) og plejehjemmet. Som grundtvigske må vi nu naturligt tage konsekvensen af, at det naturlige folkelige fællesskab mange steder ikke længere har at gøre med sognegrænserne.

Udviklingen, der har fundet sted over en længere periode, og som har ytrer sig meget forskelligt:

— På landet er der sket en affolkning, og aktuelt udløser kommunesammenlægningerne og sparehensyn skolesammenlægninger og centralisering af omsorgsområdet m.m. Det folkelige fællesskab dækker nu typisk større geografiske områder - ofte samlet om en centerby.

— I byen og forstæderne er sognegrænserne mere tilfældige og sognebevidstheden har her aldrig været så stor. Til gengæld findes der nu ofte et helt miljø i sognegården af ansatte, frivillige m.m., som det enkelte folkekirkemedlem kan vælge at knytte an ved - ofte på tværs af sognegrænsen.

— De største byer er præget af, at de gamle bymidter rummer stadigt færre boliger og flere forretnin-

ger og kontorer og antallet af kirker kan blive uforholdsmæssigt stort i forhold til antallet af sognebørn. Til gengæld kan kirkerne måske befinde sig på et hovedstrøg, hvor mange mennesker passerer både dag og nat.

Når kirke og skole ikke følges

Ordet sogn dækker over det sted, hvor man samles og søger hen, "sogner til". Det er nærheden, fællesskabet og den personlige kontakt mellem sognets beboere og til præsten, der skal være i fokus. Den kontakt følger netop af, at præsten færdes, hvor folk færdes. I øjeblikket kommer sognet eller pastoratet, som den enhed, der skulle sikre nærheden, nogle steder til at virke modsat. Det sker, hvor sognet slet ikke er sammenfaldende med de folkelige og naturlige fællesskaber, men består på trods af disse og måske endda som en direkte modsigelse af disse. Det er f.eks. tilfældet, når samarbejdet med skolen vanskeliggøres af, at skoledistriktet dækker 3 pastorater og det bliver forvirrende og måske konfliktfyldt, hvem der egentlig har med skolen at gøre. Eller når minikonfirmandholdet eller konfirmandholdet skal splittes op og køres i tre forskellige retninger, for at komme til undervisning. Endelig sker dette, når mange menighedsråd og menigheder sættes helt ud af spillet, hvad angår kaldelse af den præst, der har den naturlige kontakt til eksempelvis den skole, sognets børn går i, eller det plejehjem, som områdets gamle bor på, fordi begge dele ligger i et andet pastorat. Det er samtidig vanskeligt for både præst og menighedsråd at møde og etablere kontakt til sognets eller pastoratets beboere i det hele taget, hvis der ingen mødesteder findes i form af dagligvareforretninger, foreninger eller andet. Men hvis sognet ikke følger de almindelige menneskelige fællesskaber og mødesteder, så bliver sognet en illusion - eller i værste fald - en ideologi, der ender med at komme direkte i vejen for sammenknytningen mellem det folkelige og kirkelige.

Land og by, småt og stort

Halvdelen af alle sogne er ifølge Danmarks Statistik små sogne med mindre end 1000 indbyggere, og her bor 12 procent af folkekirkemedlemmerne. Langt den overvejende del af folkekirkens medlem-

mer (88%) bor imidlertid i sogne med over 1000 indbyggere.

Det har nogle konsekvenser også for det folkekirkelige demokrati, hvor folkekirkemedlemmer i små sogne har uforholdsmæssig stor indflydelse på fx bispevalg, stiftsråd, repræsentation i Landsforeningen af Menighedsråd m.m. De 12 procent af folkekirkens medlemmer, der bor i de små sogne, har således også bestemmende indflydelse på områder, der ligger uden for det enkelte sogn. Når antallet af små sogne stiger, som det sker i øjeblikket som følge af fraflytning, øges også den demokratiske skævhed.

Også når det gælder den gejstlige betjening, er der skævhed i det folkekirkelige Danmarkskort. Det følger af det forhold, at blot 30 procent af folkekirkens medlemmer bor i de sogne, som udgør omkring 70 procent af folkekirkens sogne. Det er et problem for folkekirkemedlemmer, der bor i sogne med for få præster – og hvorfra der til og med sker økonomisk udligning til små sogne, hvor den præstelige betjening er bedre. Udviklingen går endda i retning af øget skævvridning, selv om muligheden for lokalt finansierede præstestillinger lokalt kompenserer for manglen på præster.

Udfordringen af det folkekirkelige monopol

Folkekirken har en særstilling i den danske lovgivning, fordi den netop er en folkekirke i betydningen hele folkets kirke. Denne særstilling udfordres af, at folkekirkens medlemsprocent er vigende. Der er ikke længere tale om et - næsten - dækkende overlapp mellem befolkning og folkekirkemedlemmer, som det var tilfældet i midten af 1800-tallet. Det betyder, at der sættes spørgsmålstegn ved den tætte sammenvævning af stat og kirke, som den nuværende ordning er udtryk for.

Og det gælder på det økonomiske plan, hvor det uigennemskuelige mellemværende mellem stat og kirke problematiseres. At staten betaler biskoppernes løn samt en andel af præstelønningerne er med til at skabe uklarhed, ligesom sammenvævningen i øvrigt giver næring til allehånde forestillinger og misforståelser om, hvem der tjener mest på det tætte forhold, hvor folkekirkens udgifter dog i vidstrækning afholdes af folkekirkens medlemmer.

Såvel det værdimæssige som det økonomiske spørgsmålstegn sår tvivl om legitimiteten i det folkekirkelige arrangement – og flytter fokus væk fra den forkyndelse, som må være hovedsagen for folkekirken. Vi er nået til et punkt, hvor alle spørgsmål om folkekirkelige forhold i den offentlige debat ender i et spørgsmål om stat-kirke-forholdet. Hertil kommer en stigende politisk utilpashed ved ordningen for de øvrige trossamfund, som er i vækst følge af de demografiske ændringer.

II Noget kan gøres

Fællessogne

Hvor folket er, skal kirken være. Det personlige møde er folkekirkens styrke. Sognegrænserne må ikke være en hindring for personlige møder, men sognet skal tværtimod befordre sådanne møder.

Derfor foreslår vi, at der på de relevante steder etableres fællessogne eller fælles pastorater, som netop følger de folkelige fællesskaber (skoledistriktet, plejehjemsdistriktet, idrætsforeningerne, området samlet om handel og kultur i fælles by o.s.v.).

Der findes flere folkelige indikatorer for, hvornår et sogn kunne overveje muligheden for at danne et fællessogn. Her er allerede peget på centralisering af skolegang, ældreomsorg, foreningsliv og handelsliv. Men der kan samtidig gøre sig kirkelige faktorer gældende; Kan man stille menighedsråd? Er der opbakning til gudstjenesterne? Kan man få økonomien til at hænge sammen? Kan man tiltrække og fastholde præster?

Dannelsen af fællessogne eller fællespastorater kunne ske for et område, der deler skole eller overbygningsskole (hvor konfirmanderne på 7. og 8. klassetrin er placeret), plejehjem, forenings- og handelsliv. Præsterne kunne stadig bebo præstegårdene i fællessognets landsbyer, og fredede kirker og de omkringliggende kirkegårde kunne stadig være i brug, alt efter behovet for gudstjenester og kirkelige handlinger. Men det vil være naturligt, at det folkelige fællesskab også udmøntede sig i kirkeligt fællesskab i den centrale kirke. Hensigten med fællessognet er dog ikke hverken centralisering

eller homogenisering men folkelig forankring med en vifte af muligheder – ud fra princippet om, at hvor folket er, skal kirken være. Fællessognets menighedsråd kunne have underudvalg, der stod for særlige forhold omkring den enkelte kirke.

Hvordan etablerer man et fællessogn? Første skridt er erfaringen af, at de ovennævnte indikatorer gør sig gældende og fornemmelsen af, at det kalder på handling og omstrukturering. En sådan erkendelse opstår sjældent fuldstændigt synkront på tværs af flere sogne. Som oftest vil enkelte eller et par sogne eller måske provst og biskop - f.eks. i forbindelse med præsteskitte - være initiativtagere til samtaler om dannelse af fællessogne. Men provst og provstiudvalg – evt. i samarbejde med stiftsudvalg - bør være opmærksomme på løbende at udvise rettidig omhu, så det ikke alene bliver et spørgsmål om at få en ny kabale til at gå op. Provstiet er en oplagt ramme for drøftelsen af fællessogne, og provst og provstiudvalg kan have såvel initiativpligt som –ret til løbende og i god tid at sætte lokale strukturspørgsmål til drøftelse. For det enkelte sogn og menighedsråd er det store beslutninger, og det er afgørende, at det sker i en demokratisk og åben proces, hvor alle sten bliver vendt og drejet, hvor der kan stilles kritiske spørgsmål og tænkes konstruktivt. I nogle situationer vil det være en økonomisk nødvendighed, der ligger til grund for overvejelserne – mens det i andre tilfælde kan være præsteskitte eller ændringer i lokalområdet som fx en skolelukning, der leverer nødvendigheden. Samtalen og processen er vigtig og helt afgørende for, at en beslutning om fx etablering af et fællessogn er solidt forankret lokalt.

Hvor en fælles løsning er strengt nødvendig, men ikke kan findes ad samtalens og frivillighedens vej, indledes på provstiets initiativ en nærmere fastlagt procedure, hvor der er indarbejdet åbne hørings- og indsigelsesmuligheder for alle implicerede med relevante ankemuligheder. Administrative afgørelser må ikke træffes på vitale områder.

Balance mellem stift, provsti og sogn

Samarbejde mellem sogne må uddybes og intensiveres, såfremt små sogne skal kunne imødekomme ønsker om varieret, lokalt kirkeliv. Men som allerede påpeget er det helt afgørende, at organiserin-

gen af kirkelivet er solidt lokalt forankret. Dét er vigtigt at have for øje, når der i fremtidens folkekirke skal etableres et bæredygtigt og afbalanceret samarbejdsforhold mellem sogn, provsti og stift. Derfor er løsningen heller ikke ensidigt en oprustning af provstiet og lukning af kirker.

Provstiet er ramme om fordelingen af den økonomi, sognene er fælles om. Vi foreslår, at besluttede budgetsamråd bliver obligatoriske. De besluttede budgetsamråd sikrer, at fordelingen af ligingsmidlerne sker på et åbent og oplyst grundlag, hvilket er en forudsætning for at der skabes den tillid sognene imellem. Provst og provstiudvalg kan på den basis igangsætte en fælles refleksion i menighedsrådene om, hvordan arbejdsopgaver fordeles og organiseres bedst muligt på de givne betingelser og under størst mulig hensyntagen til lokale forhold. Til de givne betingelser hører også udmeldinger fra biskop og stiftsråd om fx besparelser og omstruktureringer i provstiet. Provstiets fornemste opgave bliver m.a.o. at lede og facilitere samarbejdet mellem menighedsråd, et samarbejde, der – hvis de berørte menighedsråd beslutter det – kan udmøntes i etablering af fællessogne, konkrete samarbejdsprojekter o.l. Anderledes udtrykt, så har provstiet (provst og provstiudvalg) både initiativretten og initiativpligten til at skabe beslutningsanledninger.

Det er næppe hensigtsmæssigt, at provstiet får beslutningsmyndighed i tilfælde, hvor sognene i provstiet ikke kan nå til enighed om eksempelvis pastoratsomlægninger eller kirkelukninger, der er stillet krav om fra stiftets side. Her må stiftet træde til som inspirator og facilitator og efter en nærmere fastlagt procedure med indbygget høringsproces m.v. have den endelige myndighed til om nødvendigt at diktere en løsning.

Hvem kalder?

Det er klart, at der af en ordning med fællessogne også følger en række udfordringer blandt andet i form af færre direkte ansvarlige. Her skal særligt spørgsmålet om kaldsret nævnes. For hvordan ved præstevalg? Er det afgørende, hvor den nye præst er bosiddende? Er nogle stillinger knyttet til det oprindelige landsogn, hvor den nye præst eksempelvis kommer til at bo, så et kirkeudvalg repræ-

senterende det aktuelle kirkedistrikt, har flertal ved valg? Eller skal alle præster vælges af et flertal fra fællessognet, så de får legitimitet til deres virke i hele fællessognet og så man kan tage hensyn til mindretalsbeskyttelse, forskellige interesser og styrker hos præster o.s.v. Vi vil pege på den sidste løsning. Fællessognet kan enten foretrække at udpege primære tjenestesteder for den enkelte præst eller lade det være mere flydende. Alt dette kunne menighedsrådene naturligvis selv afgøre i beskrivelsen af konstruktionen.

Fordele ved fællessogne

Der kan være forbehold ved fællessognet, men set i lyset af folkekirkens overordnede opgave opvejer fordelene ulemperne – både for folkekirkemedlemmer, for præster og funktionærer og for menighedsråd. Nogle fordele er værd at nævne:

– Mulighed for at møde hinanden i både folkelige og kirkelige fællesskaber: Man kan fx som forældre mødes både på fodboldbanen, til forældremødet og i konfirmandhuset.

– Flere personlige kontaktpunkter i kraft af mulighed for et mere varieret kirkeliv: Flere gudstjenesteformer, flere kateketiske tilbud, kirkelige aktiviteter med appel til flere forskellige grupper - babysalmesang, sorggruppe, besøgsordninger o.s.v.

– Bedre gudstjenester. Mulighed for i højere grad at koordinere udbuddet af gudstjenester, så der er opbakning til de gudstjenester, der holdes.

– "Længere åbningstider". Fællessogne giver mulighed for mere fleksibilitet fx i forbindelse med begravelser, hvor tjenestetidsaftalerne i små sogne ellers kan være en ret begrænsende faktor for, hvornår der kan holdes begravelse.

– Præstestillinger, der imødekommer ønsker om fællesskab, kollegialitet og daglig gang, hvor folk mødes.

– En præst i fællessognet er "rigtig" præst i hele sognet, hvilket giver præsten legitimitet ved betjening i andre kirkedistrikter end det, hvor han eller hun er bosiddende.

– Flere præster i et sogn giver flere valgmuligheder ved kirkelige handlinger: Der er valgmulighed blandt præster også i eget sogn

– Flere muligheder for også at tilgodese retningsbestemte mindretal og forventninger om præster med særlig specialisering.

– Koordinering af kirkemusikalske og kulturelle tilbud, som det i fremtiden næppe vil være muligt at finansiere i samme grad som i dag.

– Sekretærer, organister, gravere og andet kirkeligt personale kan ansættes i attraktive fuldtidsstillinger.

– Flere muligheder for fleksible afløsninger og tilrettelæggelse af arbejdet for såvel præster som funktionærer

– Mulighed for større fleksibilitet m.h.t. antallet af tjenesteboliger.

– Menigheden vil ikke skulle forholde sig til sognegrænser, der ikke er en del af deres virkelighed

– Fornuftigere forbrug af penge: Menighedsrådet får mulighed for at disponere mere økonomisk ansvarligt inden for den større enhed, hvor tendensen til fx kunstigt oppustede kvotestillinger kan imødegås. Ét kordegnekantor, én kirkegårdsledelse, øget mulighed for fællesindkøb

– Mindre administration: Fællesdrift vil give mulighed for en mere effektiv drift i forhold til de øgede krav, som små enheder har svært ved at honorere.

Endnu en afgørende ændring i de folkelige fællesskaber bør nævnes. Nemlig at flere og flere fællesskaber og kontakthaver med kirken slet ikke opstår på baggrund af, hvor man bor, men på baggrund af livssituation, interesser og via nye kommunikationsformer. Her er ofte også tale om en slags moderne "sogne" - i betydningen at mange her søger sammen og søger præsten. Det imødekommes af en række funktionspræster – nogle på stifts- eller provstniveau - som gadepræster, sygehuspræster, fængselspræster, værnpræster, ungdomspræster, ældrepræster, net-præster, face-book-præster, fe-

stivalpræster, natkirkepræster f.eks. ved domkirker, o.s.v.

Dette præstearbejde og disse "sogne" eller menigheder bør folkekirken tage alvorligt blandt andet ved ansættelsen af præsten, så funktionsdelen aldrig bliver en "påklistring", der primært tjener til at holde en traditionel, men lidt for lille sognepræstestilling i live.

Styrk frivillighedskulturen

Uden ansatte fungerer folkekirken ikke. Men det er nødvendigt, at menighedsrådet løbende opretholder den rette balance mellem forkyndelse og administration. Som arbejdsgiver må menighedsrådet lære sig at prioritere og, om nødvendigt, omprioritere, hvis hensynet til menighedens liv og vækst tilsiger det: Hvad har vi brug for her i vores sogne, og hvordan skruer vi bedst nogle stillinger sammen, der passer til vores forventninger?

Men også frivillige kan løfte mange opgaver i forbindelse med arbejdet i kirke og sogn, i gudstjenesten og menighedslivet. Det er også et helt konkret udtryk for den lokale forankring og for sammenhængen mellem det folkelige og det kirkelige. For delene er flere. Diakonalt arbejde kalder på mange, der ønsker at omsætte det hørte i handling og være kirke på netop dén måde. Frivillighedskulturen trækker flere frivillige til. Livet i og omkring menigheden styrkes og beriges ved de forskellige tilgange, som de frivillige repræsenterer. Og endelig, som en sidegevinst, kan gruppen af frivillige betyde et bredere rekrutteringsgrundlag for menighedsrådet. At der også spares penge, og at der dermed bliver råd til alt det, der i mere direkte forstand driver på menighedens liv og vækst, giver sig selv.

Frivillighedskulturen kommer imidlertid ikke af sig selv. Der skal arbejdes for den. Udfordringen er at fastholde, koordinere og inspirere. I bæredygtige fællessogne er der større mulighed for at prioritere og tilvejebringe de økonomiske og menneskelige ressourcer, der skal anvendes på formålet. Det samme kan provstiet på provstiniveau. Ligesom man, for at stimulere frivillighedskulturen kan overveje et vejledende procentloft over sognenes udgifter til funktionærlønninger.

Land og by, stort og småt – mere balance

Det er ikke noget mål at gøre det skæve helt lige, men den foreslåede reform af sognestrukturen gennem dannelse af bæredygtige fællessogne, der følger områdets skole- og foreningsliv, vil bidrage til, at den demokratiske skævvridning mindskes.

Folkekirken er lokalt forankret og denne forankring må ikke sættes over styr. Der er et hensyn at tage til tyndt befolkede yderområder, og det er derfor ikke muligt at foretage en 1:1 fordeling af for eksempel præstestillinger. Man bør positivt kunne prioritere områder af særlig aktuell eller historisk betydning eller områder, hvor der fx er mange sommerbeboere

Men den åbenlyse skævhed i forhold til præstelig betjening er urimelig og ikke langtidsholdbar, også præsterne skal være dér, hvor folk lever. Den omrokering af præstestillinger, der er begyndt i det små med overflytning af præstestillinger fra stift til stift og inden for de enkelte stifter, må fortsættes og udbygges ud fra grundtanken om, at folkekirken også lokalt faktisk skal være dér, hvor folk er – og ikke bare dér, hvor man administrativt i forbindelse med et tilfældigvis ledigt embede, kan finde ud af at slå sogne sammen i ét pastorat.

Folkekirke uden monopol

Stat og kirke har glæde af hinanden. Når folkekirken er indskrevet i Grundloven er det et signal om, at der er områder, som ikke angår staten. Staten bliver med andre ord mindet om sin begrænsning ved at folkekirken - og de øvrige trossamfund - er indskrevet i grundloven. Staten er verdslig og kan netop forblive alene verdslig ved at blive mindet om sin begrænsning.

Omvendt er det også et tydeligt signal om en protestantisk tradition, hvor kirke og tro er en del af samfundslivet og ikke noget, der skal udgrænses fra det offentlige rum. Den tradition skal videreudvikles – ikke afvikles til fordel for en fransk eller en amerikansk religionsmodel.

Folkekirken har på sin side glæde af staten, fordi arrangementet med staten fastholder folkekirken på den rummelighed, som er den positive arv fra statskirkens tid. Folkekirken er ikke bare folkelig i

kraft af sit navn men er det også af gavn, hvilket afspejler sig i den – trods alt – store andel af folkekirkemedlemmer, der får deres børn døbt og konfirmeret. Folkekirken er ikke og har aldrig været kun for de vakte og de særligt engagerede. Den rummelighed er vigtig at fastholde – også når større klarhed i relationen mellem kirke og stat er nødvendig for at fremtidssikre folkekirken. Ikke adskillelse men en ordening, sådan som det kan skabes inden for rammerne af den eksisterende grundlov.

Det er indlysende, at folkekirken er mere end en demokratisk størrelse, der er et evangelium allerede inden, vi mødes. Men folkekirken bør også være demokratisk. Det folkekirkelige demokrati har gode rammer i det yderste led, men der er brug for en styrkelse af demokratiet på stifts- og landsplan i forhold, der angår folkekirkens indre forhold. På alle niveauer følger der dog udfordringer af det faktum, at det kirkelige demokrati ikke nødvendigvis er repræsentativt i forhold til folkekirkens medlemmer.

I en grundtvigsk sammenhæng må vi fastholde, at som kirke er folkekirken først og fremmest et gudstjenestefællesskab, ikke en politisk forening eller en filosofisk diskussionsklub. Det er det inkluderende fællesskab omkring gudstjeneste og sakramenter, som er den afgørende teologiske forudsætning for friheden og rummeligheden i folkekirken. I kirken samles man om et uudgrundeligt mysterium, ikke om et sæt af rigtige meninger eller bestemte holdninger. Det er afgørende at holde for øje, når en kirkeordning udarbejdes.